

Đulijano Belić

Škola fotografije

verzija 4.0

FOTOGRAFSKA KOMPOZICIJA

OVE MATERIJALE DOZVOLJENO JE DISTRIBUIRATI I KORISTITI ISKLJUČIVO BESPLATNO I U NEKOMERCIJALNE OSOBNE SVRHE

NIJE DOZVOLJENO KORIŠTENJE OVIH MATERIJALA NA FOTO TEČAJEVIMA, PODUKAMA, U ČASOPISIMA I SLIČNIM SITUACIJAMA BEZ IZRIČITE DOZVOLE AUTORA

ZA SVE OSTALE INFORMACIJE KONTAKTIRAJTE AUTORA NA E-MAIL

Autor: Đulijano Belić jarac@jarac.net <http://jarac.net>

Pula, X. 2005.

1 Pravila fotografske kompozicije

1.1. Uvod

Pravila fotografske kompozicije predstavljaju pravila izvedena iz raznih područja ljudske djelatnosti koje su se razvila prije pojave fotografije kao npr. slikarstva, dizajna i arhitekture, i dobro ih je poznavati, kako bi se objekti na fotografiji koje fotografiramo pravilno rasporedili i činili skladnu cjelinu.

Pravila ne treba shvatiti previše doslovno, već su ona neka vrsta preporuke, i dobro ih je poznavati jer se onda i svoje i fotografije drugih fotografa lakše promatraju i razumiju, a osnovna vještina je upravo o tome da se pravila fotografske kompozicije kreativno primijeni.

Neki fotografi čak pola u šali a pola u zbilji kažu: "Naučite pravila fotografske kompozicije, da bi znali kako ćete ih kršiti".

Početnici u svijetu fotografije često misle da pored današnjih foto aparata koji "sve sami rade", nije potrebno poznavati pravila fotografske kompozicije, no to je velika zabluda. Pravila su jednostavna, lako shvatljiva, i nije potrebno mnogo vremena da bi se naučilo primjenjivati ih u praksi. Uz malo truda i vremena, vrlo brzo ćete primijetiti da će vaše fotografije postati mnogo bolje ako poznajete ova pravila, čak i ako se ne mislite ozbiljnije baviti fotografijom. Stoga, posvetite im malo vremena u savladajte ih. Isplatit će vam se!

Možda se u vama krije fotografski znalac, a da to ni neznate. Autor ovih tekstova je u neka prijašnja vremena prijatelju koji mi je govorio da imam talenta za fotografiju i da bi bilo dobro da pročitam neku knjigu o fotografiji govorio: "Nemam ti ja vremena za proučavanje fotografije. Pa ionako su mi fotografije dobre, digitalac mi pokazuje kako je fotografija ispala. Ako ne valja, snimit ću drugu." O kakva je to zabluda bila. A to sam otkrio već nakon prvih proučavanja fotografskih tehnika i fotografske kompozicije. Zaista je fascinantno koliko malo je potrebno da vaše fotografije postanu mnogo bolje, a moguće je da otkrijete kao i autor ovih tekstova da ste zapravo talent za fotografiju, i da vam fotografija postane značajni dio vašeg života.

Hvala prijatelju Panetu na svim savjetima koje mi je do sada podijelio. Pane, imao si pravo! :))

1.2. Pojednostavite fotografiju i naglasite glavni motiv na fotografiji

Na fotografiji ne bi smjelo biti previše objekata, odnosno "gužva" nije poželjna. Prevelik broj objekata na fotografiji dovodi do toga da naše oko ne zna kojeg bi prije pogledalo, i luta od jednog do drugoga, i dobiva osjećaj zbunjenosti koji ne pridonosi da takvu fotografiju prihvatimo kao oku ugodnu.

Prilikom gledanja fotografije, naše oko mora lako zapaziti koji je glavni objekt na njoj, a okolni objekti ne smiju ometati pogled na glavni, već ga moraju nadopunjavati i činiti cjelinu.

Na fotografiji lijevo vidimo jednu jako zbunjujuću fotografiju. Kao prvo, fotografija je pretrpana ometajućim objektima. Glavni motiv na fotografiji svakako je mačka koja na stolu jede tjesteninu iz tanjura. No u prvom planu se vidi dio trosjeda, na stolu je previše suđa, u pozadini lijevo je biljka, a u pozadini desno je pokućstvo. Sva ta gomila objekata ometa i skreće naš pogled

s glavnog motiva na fotografiji, a to je svakako mačka koja se poslužila sa tjesteninom serviranom u tanjuru na stolu. :))

Uz malo više pažnje, mogla se napraviti fotografija desno, koja bi iz cijele te gomile objekata izdvojila samo najvažnije, dakle mačku i servirani ručak na stolu. Ručak naravno nije bio serviran za mačku, ali kad je vlasnik mačke primijetio što mu ljubimica radi, bilo je kasno. Pa sam barem iskoristio priliku da napravim zgodnu fotografiju. Zamućena pozadina dodatno je istaknula mačku u njenom (ne)djelu.

Objekti koji okružuju glavni motiv fotografije uvijek moraju doprinosti zanimljivosti i ljepoti glavnog motiva, a nikako ometati ga. Na fotografiji desno, posuđe i tanjur s tjesteninom, te kruh i stolnjak doprinose naglašavanju toga da je mačka uspješno riješila problem ručka za taj dan kad je u pitanju njen stomak. O potrebama vlasnika mačke, nekom drugom prilikom. :))

Na ovom primjeru glavna dilema je bila što je važnije: palo drvo, automobil na koji je drvo palo, ili oboje. Dilema broj dva: da li u prvi plan staviti stablo (fotografija lijevo) ili automobil (fotografija desno).

Na lijevoj fotografiji smo prednost dali drvu, a na desnoj automobilu. Sami prosudite koja je fotografija bolja. Ako niste sigurni, napravite obje

fotografije pa kasnije odlučite. Mana desne fotografije je što se ne vidi korijen stabla, no to ovom prilikom nije bilo moguće zabilježiti jer nam objektiv nije bio dovoljno širokokutni.

Gornje dvije fotografije su odličan primjer kako se iz jedne situacije može snimiti nekoliko odličnih fotografija, i kako je potrebno dobro razmisliti prije fotografiranja. Lijeva fotografija prikazuje prikazuju predizborni rat plakatima pored ceste. Automobil i biciklist pokazuju da su plakati postavljeni na prometno mjesto, gdje će ih netko i primijetiti, a osim toga rade kontrast statičnim plakatima.

No fotograf se u ovom slučaju nije zadovoljio samo pukim fotoreporterskim bilježenjem činjenice da se nalazio u predizbornom vremenu, već je zapazio da je tu i jedan plakat nezavisne liste s natpisom: "Punimo im proračun, a oni nama jaja". Na desnoj fotografiji postigli smo da je fotografija drastično zanimljivija, jer smo srednji plakat s dotičnim natpisom nezavisne liste (žuti plakat) suprostavili plakatima najjačih stranaka na izborima. Time je fotografija dobila i dozu humora, ali ima i jaku simboliku borbe nezavisnih lista sa najvećim strankama, a zadržan je jak osjećaj predizborne borbe plakatima.

Ovo je tipičan primjer kad treba dobro razmisliti kako kadrirati fotografiju, i kojem elementu dati prednost, te da li na fotografiji prikazati sve potencijalno zanimljive dijelove ili samo neke.

Ovo je tipičan primjer kad se fotografira bez razmišljanja ili bez znanja. Riječ je o pobjednicima veslačke trke, i u velikoj želji da se snime pobjednici, nije se razmišljalo o kvaliteti fotografije, već je sistem bio: "Snimi da ne pobjegne, pa kako god ispalo".

Ponekad je bolje potruditi se da fotografija ispadne kako treba, makar i motiv u međuvremenu "odleti" i ne snimate ništa, nego snimiti ovakvu fotografiju. Da vidimo greške.

Glavni motiv su svakako pobjednici trke. Pogled pobjednika je usmjeren prema prijateljima kojima su pozirali a ne prema fotografu koji je snimio ove fotografiju. Gotovo se uopće ne vidi o kome je riječ jer pobjednici nose kapu, pa je zgodno zamoliti ih da je privremeno skinu ili okrenu na drugu stranu. Smetajući objekti su dio čovjeka s lijeve strane, i barka u desnom dijelu koji jako ometaju pogled na pobjednike i kojima nije mjesto na ovoj fotografiji. Jedini objekt koji djeluje u redu su veslači u čamcu u

pozadini, koji naglašavaju o kakvom se natjecanju radilo.

Da sumiramo. Žurba je rijetko kad pozitivna. Žuriti mogu samo jako iskusni fotografi kad baš znaju da ne mogu zauzeti drugi kut snimanja, kad ne mogu zamoliti objekt snimanja da im se namjesti malo ljepše, odnosno ako su svjesni toga da ne mogu ništa napraviti da se fotografija poboljša. U ovom slučaju trebalo je promijeniti kut snimanja, pomaknuti se nekoliko metara i doći u povoljniji kut snimanja (premda to nije bilo lako u ovom slučaju), zamoliti pobjednike da pomaknu kapu u drugom smjeru, eventualno zamoliti čovjeka u pozadini da se malo pomakne. Nešto od ovoga se moglo napraviti, nešto ne. No fotografija lijevo je zaista loša. Bolje se pobrinuti da se snimi bolja fotografija, čak i ako se pritom u međuvremenu pobjednici razidu. Treba se potruditi i u ogromnom broju slučajeva trud će biti nagrađen.

1.3. Krupni plan za jak dojam

Jedna od vrlo čestih grešaka koje početnici u svijetu fotografije rade je da se "boje" uči u motiv kojeg fotografiraju. Naravno, ovo je više slikovito rečeno, no zapravo je blizu istine. Pogledajmo primjer.

Lijeva fotografija prikazuje slatku macu. Uhvaćen je malo širi plan, i vidi se dobar dio mačke.

No zapravo se moramo zapitati koji je dio mačke najzanimljiviji, i što od lijeve fotografije zapravo možemo maknuti, a da fotografija ništa ne izgubi na vrijednosti.

Desna fotografija pokazuje da je fotograf procijenio da mu uši mačke i dio tijela u pozadini ne treba, i da su glavni dijelovi na koji se treba koncentrirati oči i područje oko njih. Tako je nastala desna fotografija. Vidimo da je sad cijela fotografija živnula, oči nas naprosto izazivaju da ih pogledamo, a zgodna boja mačke dlake i brkovi upotpunjuju ugodan ugođaj i naša je fotografija bitno bolja i ostavlja jači dojam na promatrača iako je dio tijela mačke "izrezan".

Poanta ovog primjera je da se ne treba bojati "odrezati" dio koji nam se ne čini atraktivnim, pa makar se radilo o dijeli glave, gdje nam svakodnevna logika kaže da nam treba cijela glava. U fotografiji je logika malo drugačija. Imamo veliku slobodu da "odrežemo" sve što nam se ne čini dovoljno atraktivnim.

1.4. Krećite se oko objekta kojeg fotografirate

Kad odaberete motiv kojeg želite fotografirati, vrlo je važno iz kojeg kuta i s koje strane ćete ga snimiti. Izbor može biti zaista velik. Pogledajmo slijedeći primjer. Fotografirali smo vedutu Rovinja. Svatko tko je barem jednom bio u Rovinju zna da je cijeli stari dio grada koji je na brdu, okružen lukom sa mnogobrojnim prekrasnim barkama, i da je vrlo teško odrediti koji je najbolji kut i položaj snimanja. Pogledajmo što samo snimili u samo nekoliko sati.

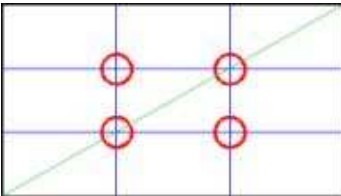
Na gornjih 8 fotografija vidimo da nam je osnovni motiv stari dio Rovinja sa tornjem i crkvom Svete Eufemije, zaštitnice grada. No na svakoj fotografiji smo mu u prvi plan nešto dodali, ili ga snimili iz drugog kuta, a zadnja je fotografija snimljena noću. Kombinacija ima bezbroj, jer je tu u igri i vrijeme (moglo je biti oblačno, tmurno, kišno...) a i položaj sunca na nebu značajno utiče na snimku.

U ovom primjeru trebalo je dosta vremena da se snime sve ove fotografije, ali opća je preporuka da kad god je to moguće obilazite oko objekta kojeg fotografirate i tražite najpovoljniji položaj snimanja. Vrlo često i mali pomak znači jako puno. Potrudite se!

1.5. Pravilo trećina

JEDNO OD OSNOVNIH PRAVILA U SVIJETU FOTOGRAFIJE GLASI: OBJEKT KOJEG FOTOGRAFIRAMO POSTAVLJEN U SREDINU FOTOGRAFIJE DJELUJE STATIČNO, NEZANIMLJIVO, GOTOVO LIJENO. POŽELJNO JE LAGANO ODMAKNUTI OBJEKAT FOTOGRAFIRANJA OD CENTRA FOTOGRAFIJE.

Zamislite da je vaša fotografija podijeljena na tri dijela po horizontali i vertikali (plave linije). Crveni kružici kao mjesta križanja linija su mjesta na koje možete postaviti objekt kojeg fotografirate. Koji ćete od četiri centra odabrati ovisi od toga što fotografirate. Ponekad ćete moći birati gdje postaviti objekt, a ponekad će situacija sama odrediti mjesto objekta u jedan od 4 križanja. Ukoliko je objekat veći, npr. čovjek u uspravnom položaju, onda ga možete smjestiti u dva kružica, i to lijeva dva ili desna dva. Isto tako ako je neki objekt horizontalan (npr. horizont) smjestite ga na

gornja ili donja dva kružica po horizontali. Zelena linija predstavlja dijagonalu koja povezuje dva najbolja sjecišta. Pogled onoga koji gleda fotografiju ulazi u fotografiju dolje lijevo, prolazi kroz prvo sjecište, kroz centar fotografije, i dolazi do sjecišta gore desno, gdje prestaje gledati u središte interesa na fotografiji. Oko obično "ulazi" u fotografiju s lijeve strane jer je naučeno da čita tekstove na taj način, pa se to preslikava i na fotografiju, dok je uzlazni tok zanimljiviji od silaznog (koji bi išao od gornjeg lijevog do donjeg desnog kuta). Ova je jedno od najvažnijih pravila i zovemo ga "pravilo trećina".

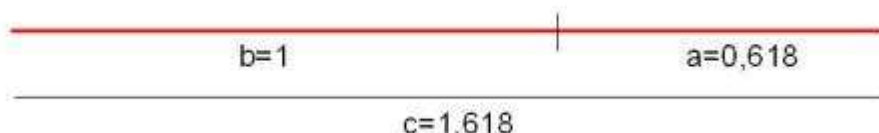

Prvu fotografiju s leptirom smo malo prekadrirali, i postavili leptir u jedan od četiri centra (crveni kružić). Sad je cijela fotografija mnogo zanimljivija. Leptir je okrenut u smjeru dijagonale (zelena linija) koja daje osjećaj da se leptir namjerava kretati u tom smjeru, pa je cijela fotografija oku ugodnija i dinamičnija (ne djeluje statično, kao da leptir želi ostati u centru).

1.6. Pravilo Zlatnog reza

Zlatni rez koristimo da bi definirali odnose među veličinama. Ljudsko oko različito reagira na proporcije objekata i njihove međusobne odnose. Zlatni rez pritom definira odnose koji se smatraju "najidealnijima" ili barem oku najugodnijima.

Pogledajmo najprije primjer na dužini linije koju dijelimo u određenom omjeru:

Dužinu od 1,618 podijelili smo na dva dijela. Kraći dio je dugačak 0,618, a duži 1.

Definiciju Zlatnog reza za potrebe lakšeg objašnjenja malo smo preokrenuli, ali se smisao ne mijenja. Zlatni rez nam govori po definiciji sljedeće: "Cijela dužina (c) se odnosi prema dužem dijelu (b), isto kao duži dio (b) prema kraćem (a)."

Ili matematički:

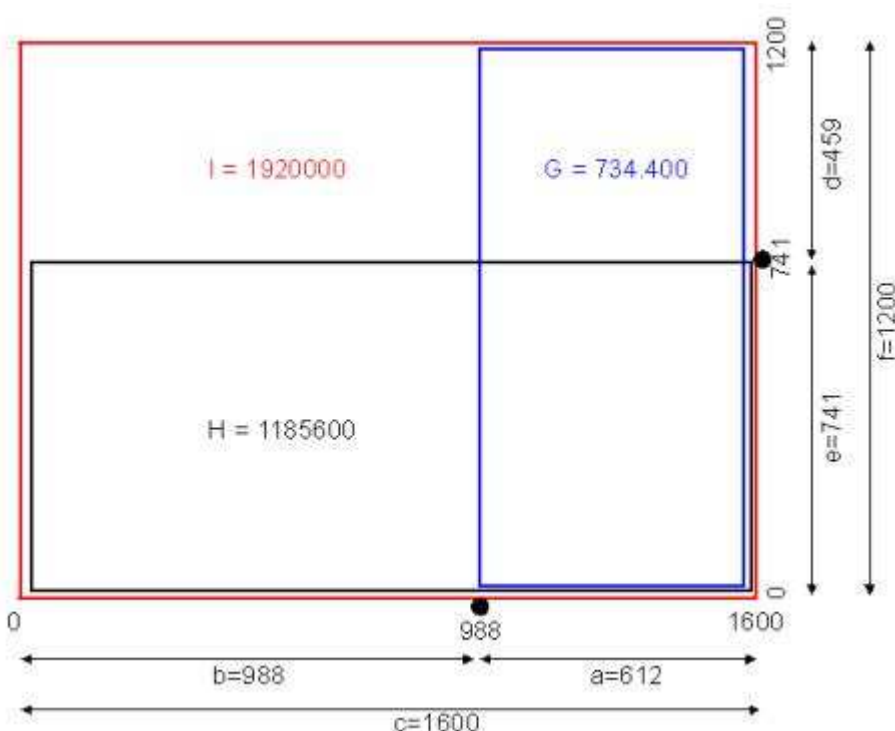
$$c : b = b : a$$

$$1,618 : 1 = 1 : 0,618$$

$$1,618 = 1,618 \text{ (dijelimo posebno lijevu, a posebno desnu stranu)}$$

Drugim riječima, kad neku dužinu podijelimo s 1,618 dobijemo točku na toj dužini koja cijelu dužinu dijeli na dva dijela koji su međusobno u omjeru zlatnog reza.

Pogledajmo sad jedan zanimljiv primjer, gdje je zlatni rez važeći za dužine, ali i za površine nastale dijeljenjem dužina po pravilu zlatnog reza. Za ovaj primjer uzeli smo veličinu od 1600x1200 točkica (crveni kvadratić na shemi ispod).

Podijelimo najprije dužu crvenu stranicu od 1600 točkica po pravilu zlatnog reza, i odredimo dužinu kraćeg i dužeg dijela.

Točka dijeljenja dužine od 1600 točkica = $1600 : 1,618 = 988$
Duži dio je 988 (b), a kraći je $1600 - 988 = 612$ (a) (sve vrijednosti su zaokružene). Povucimo okomitu crtu iz točke 988.

Proporcije su:

$$c : b = b : a$$

$$1600 : 988 = 988 : 612$$

$1,618 = 1,618$ (približno) (dijelimo posebno lijevu, a posebno desnu stranu)

Isto to napravimo sa kraćom crvenom stranicom od 1200 točkica.

Točka dijeljenja dužine od 1200

$$\text{točkica} = 1200 : 1,618 = 741$$

Duži dio je 741 (e), a kraći je $1200 - 741 = 459$ (d) (sve vrijednosti su zaokružene). Povucimo horizontalnu crtu iz točke 741.

Proporcije su:

$$f : e = e : d$$

$$1200 : 741 = 741 : 459$$

$$1,618 = 1,618 \text{ (približno) (dijelimo posebno lijevu, a posebno desnu stranu)}$$

No ono što je sad posebno zanimljivo je to da ukoliko u cijelu shemu ucrtamo i dva pravokutnika, plus kompletan crveni dobijemo:

G (plavi pravokutnik) čije su stranice 612 (a) i 1200 (f), dobijamo površinu od 734.400 točkica, te

H (crni pravokutnik) čije su stranice 741 (e) i 1600 (c), dobijamo površinu od 1.185.600 točkica.

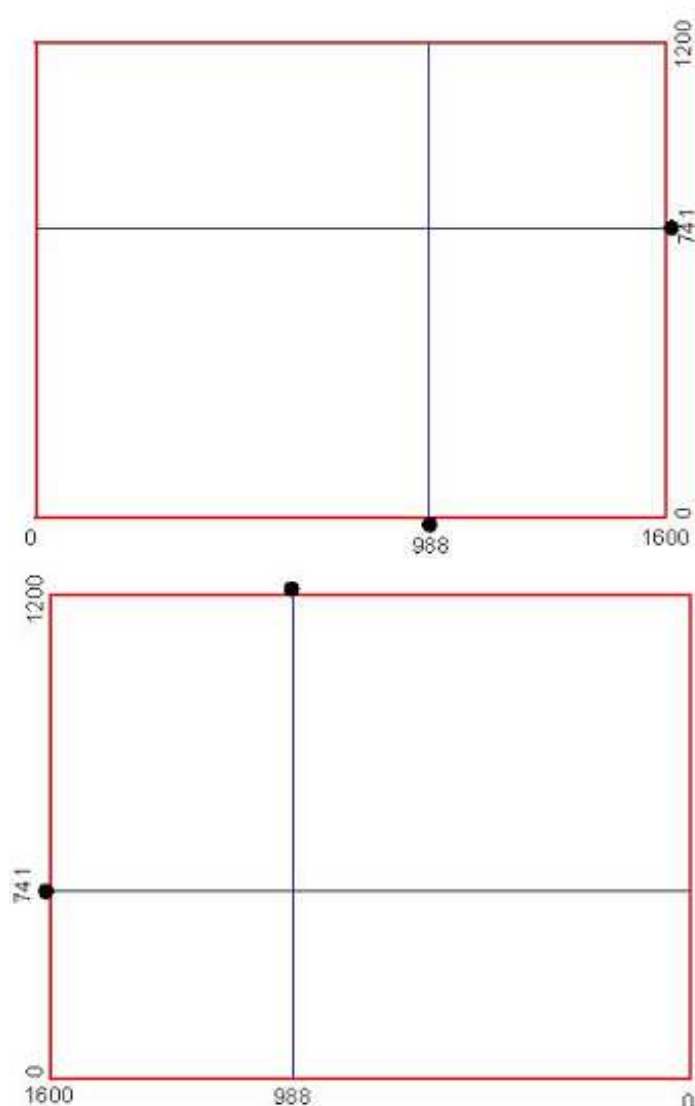
I (crveni pravokutnik) čije su stranice 1200 (f) i 1600 (c), dobijamo površinu od 1.920.000 točkica.

Zanimljivost je u tome da se i pravokutnici odnose prema pravilu zlatnog reza:

$$I : H = H : G$$

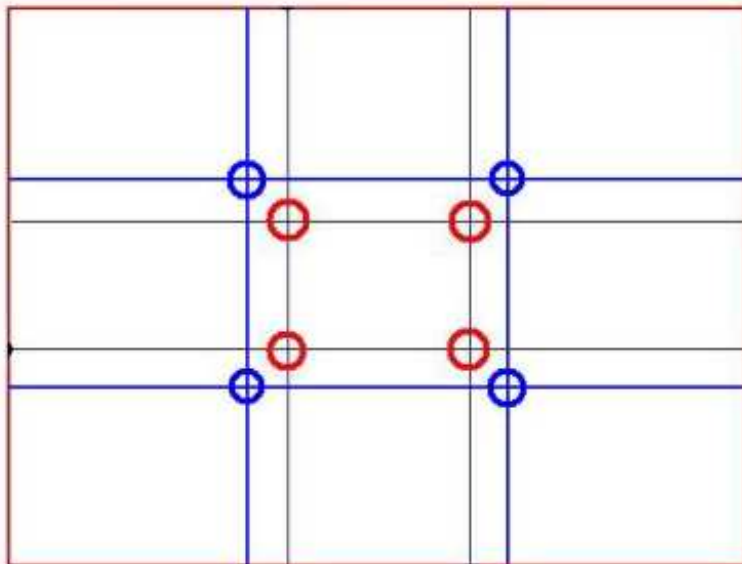
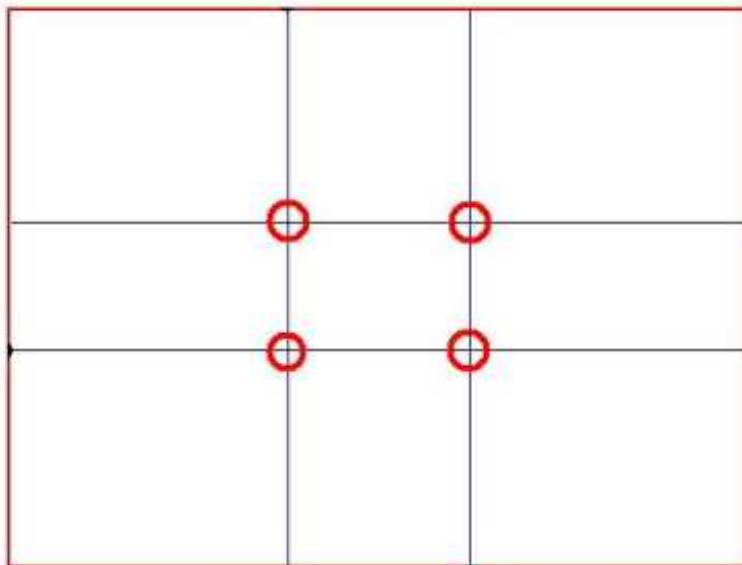
$$1.920.000 : 1.185.600 = 1.185.600 : 734.400$$

$$1,618 = 1,618 \text{ (približno) (dijelimo posebno lijevu, a posebno desnu stranu)}$$

Pravilo zlatnog reza možemo primijeniti slično pravilu trećina. Npr. čovjeka koji stoji, možemo smjestiti na uspravnu plavu liniju (koja ide iz točke 988), a horizont bi smjestili na horizontalnu crnu liniju koja ide iz točke 741.

Naravno, ako zrcalimo gornju shemu, dobijemo obrnutu situaciju:

Kad spojimo ove dvije gornje sheme, dobijemo nešto što jako slično na pravilo trećina:

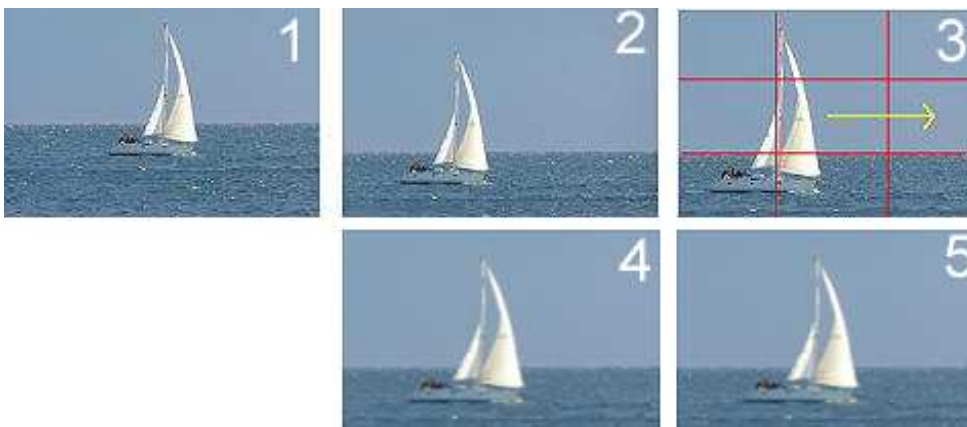
Ako pažljivije pogledate, vidite da se 4 sjecišta koja postoje i kod pravila trećina sad nalaze bliže centru fotografije. To nam često nije poželjno, pa u takvim slučajevima treba primijeniti pravilo trećina, a kad nam odgovara da objekti budu bliže centru (ali uvijek van njega), onda je bolje uzeti pravilo zlatnog reza.

Pogledajmo sad pravilo trećina i zlatni rez jedan uz drugi. Na shemi plavim crtama i kružicama je pravilo trećina, a crnim crtama i crvenim kružicama pravilo zlatnog reza. Možete lijepo zapaziti razliku.

Ne postoji općenito pravilo kad primijeniti pravilo trećina a kad pravilo zlatnog reza. No u praksi ćemo pravilo trećina koristiti najčešće kad želimo više naglasiti kretanje, jer objekt kojeg fotografiramo stavljamo više van centra, pa se dobija dinamičnija fotografija, teži se krenji. Kad to ne želimo, možemo uzeti pravilo zlatnog reza, i objekt koji fotografiramo stavimo samo malo van centra.

Preporučam da sami eksperimentirate, i

nakon nekog vremena ćete sami zaključiti što vam se više sviđa.

Na fotografiji 1 vidimo kako je prekršeno pravilo trećina, i po vertikali i po horizontali. Nije dovoljno naglašen smjer kretanja jedrilice tako da se ostavi više prostora prema smjeru kretanja jedrilice.

Fotografija 2 je korigirana, i jedrilica je i po vertikali i po horizontali točno po pravilu trećina, a osim toga je naglašen smjer kretanja. To je grafički označeno na fotografiji

broj 3. Fotografije 4 i 5 su tu radi usporedbe. Jedrilicu smo pomaknuli više prema sredini, još uvijek van centra. Vidimo da je sad kretanje manje izraženo, jer ima manje mjesta u smjeru kretanja jedrilice. U ovom slučaju zgodnije je koristiti pravilo trećina, jer je kretanje vrlo važno na ovoj fotografiji pa ga je poželjno više istaknuti, a to više postizemo s pravilom trećina.

1.7. Simetrična i nesimetrična ravnoteža fotografije

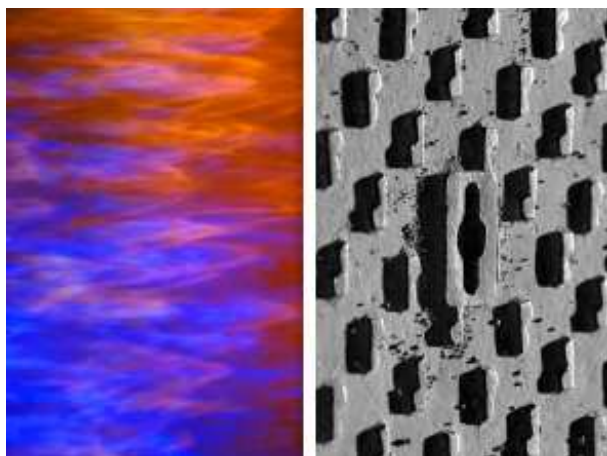
Svi objekti na našoj fotografiji čine cjelinu, a njihov međusobni odnos može biti simetričan (zauzimaju podjednaku površinu na fotografiji ili imaju podjednaku važnost) i nesimetričan (jedan objekt je u dominantnom položaju u odnosu na drugi).

Simetrična ravnoteža među objektima na našoj fotografiji manje je poželjna. Na prvi pogled to izgleda čudno, no zapravo je sasvim normalno. Naime, ako imamo dva ili više objekata koji su međusobno u simetričnoj ravnoteži, naše oko bi moglo biti u dilemi koji je objekat na fotografiji najvažniji, te će takva fotografija potencijalno postati zbunjujuća i manje zanimljiva.

Najčešće je vrlo poželjno da objekti na našoj fotografiji ne budu u simetričnoj ravnoteži, odnosno poželjno je da je glavni objekat gotovo uvijek na neki način istaknut.

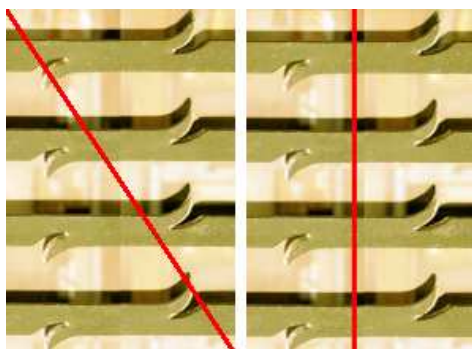
Simetrična ravnoteža među objektima na našim fotografijama je poželjna u manjem broju specifičnih slučajeva, i to uglavnom kad želimo mirnoću i minimum kretnje na fotografiji, i kad želimo dva ili više objekata podjednake važnosti međusobno suprotstaviti.

1.7.1 Simetrična ravnoteža fotografije

Na lijeve dvije fotografije vidimo tipične primjere simetrične ravnoteže na fotografiji. Na prvoj skroz lijevo, vidimo "borbu" između crvene i plave boje, simbolički bi se to moglo prikazati kao borba toplo-hladno, dobro-zlo i slično, gdje ne želimo prikazati tko "pobjeđuje" pa smo dali crvenoj i plavoj boji podjednaku površinu i samim time podjednaku važnost.

Druga fotografija prikazuje kako smo potpuno simetrično poredali svjetlije i tamnije (sjene) površine na fotografiji. Sa mrvicama zemlje između njih malo smo razbili tu monotoniju, ali kako ih nema puno, ne dolaze do izražaja u odnosu na svjetlije i tamnije dijelove fotografije.

Lijeva fotografija je dvostruko zanimljiva. Fotografiju smo crvenom crtom podijelili po dijagonali i po vertikali. Vidimo da je fotografija u oba slučaja potpuno simetrična, premda su "rogovi" malo pomaknuti po vertikali, no jedna strana "rogova" gleda na suprotnu, jedni su okrenuti prema gore, drugi prema dole, dakle simetrija je tu.

Simetrična ravnoteža na fotografiji ako je loše koristimo može dovesti do jedne neželjene posljedice, a to je monotonija i nezanimljivost na fotografiji. Kako su objekti u simetričnoj ravnoteži, dinamika među objektima je minimalna, samim time fotografija izgleda nekako mirno, gotovo lijeno, i motivi na takvim fotografijama moraju biti zaista zanimljivi ili neobični, inače lako možemo upasti u zamku da fotografija izgleda nezanimljivo i monotono.

Pogledajmo lijevu fotografiju na kojoj smo ucrtali i linije koje su po horizontali po pravilu trećina, dok su po vertikali malo van tog pravila, ali su simetrične.

Horizontalna linija na kojoj su oblaci u potpunoj je simetriji u odnosu na horizontalnu liniju horizonta. Isto tako vertikalna linija na kojoj je sunce u potpunoj je simetriji u odnosu na barku.

Oblaci pritom malo pretežu na desnu stranu, ali smo to kompenzirali svjetloćom sunca koja preteže na lijevu jer ljudsko oko lakše zamjećuje

svjetlije dijelove fotografije.

Fotografija je u simetričnoj ravnoteži. Djeluje smireno, romantično i ležerno.

1.7.2. Nesimetrična ravnoteža fotografije

Na ovoj fotografiji vidimo da je glavni motiv užareni oblak. Postavili smo ga u centar fotografije malo pri vrhu. On je okružen s tri sporedna objekta (2 manja oblaka i kopnom) koji pojedinačno zauzimaju manje mjesta na fotografiji, ali s glavnim objektom čine cjelinu.

Glavni objekt (užareni oblak) smo istaknuli veličinom i jačom svjetloćom koja upada u oči, a da bi fotografija imala ravnotežu i dinamiku, kao suprotnost smo mu postavili manje i tamnije objekte (2 manja i tamnija oblaka i crno kopno). Time smo uravnotežili cijelu fotografiju, dobili na dinamičnosti fotografije, ali je cijela fotografija u ravnotežena, i to uz

pomoć nesimetričnih objekata.

Ista se fotografija može promatrati i malo drukčije. Oblake možemo uzeti kao jednu cjelinu, i suprotstaviti im tamniju površinu kopna kao suprotnost. U ovom slučaju, još je izraženija nesimetrična ravnoteža između svjetlijih i tamnijih dijelova fotografije. No oni su međusobno povezani, i niti jedan od dijelova ne remeti ravnotežu, pa je i to nesimetrična ravnoteža.

Ukoliko bi užareni oblak postavili uz rub fotografije, on bi svojim položajem narušio ravnotežu fotografije, jer bi oblak imao tendenciju da "napusti" fotografiju, da sruši njenu kompoziciju.

Položaj, veličina, svjetloća objekata, međusobno djelovanje među njima, sve su to parametri koji mogu odrediti ravnotežu na fotografiji.

Ovo je mnogo jednostavniji primjer.

Dvije tratinčice na fotografiji su u savršenoj ravnoteži. Pritom nije bitno što nisu iste veličine, dapače, oku je baš ugodno što je jedna tratinčica u dominantnijem položaju, dok ona druga govori da i na nju treba obratiti pažnju, i oko ugodno šeta od veće prema manjoj tratinčici. Dodatno smo zamućivanjem manje tratinčice naznačili da je ona manje važna.

Manja tratinčica "drži" veću i obrnuto, i fotografija ima ravnotežu, i to nesimetričnu.

Ovo je vrlo poželjan oblik ravnoteže na fotografiji, i većinom ima prednost u odnosu na simetričnu ravnotežu fotografije.

Još jedan klasičan primjer nesimetrične ravnoteže je fotografija lijevo.

Tamno prozorsko okno zauzima manji dio na fotografiji i smješteno je u kut fotografije, dok je pročelje zgrade po kojoj se penje biljka penjačica zauzela većinu fotografije. No niti prozorsko okno niti pročelje zgrade ne pretežu fotografiju na neku stranu, niti žele "pobjeći" sa fotografije, uravnotežene su, bez obzira što ne zauzimaju istu površinu.

Kombinacija tamno-svjetlo koja se nadopunjava, biljka penjačica koja sjedinjuje objekte na fotografiji, sve je to u ravnoteži. Ništa ne bježi.

S neravnomjernim zauzimanjem prostora dva glavna objekta na fotografiji dobili smo dinamičnost fotografije. Oko će sad krenuti od jednog objekta, npr. prozorskog okna, ali će vrlo brzo biti privučeno od strane većine prostora oko njega, i zanimljivom biljkom penjačicom. Da objekti zauzimaju jednak prostor na fotografiji, ona bi bila daleko manje privlačna, jer se oko ne bi moglo odlučiti koji objekt je zanimljiviji. Ovako oko šeta od

jednog do drugog objekta, ali ne želi izaći van fotografije upravo stoga što je fotografija u ravnoteži, i to nesimetričnoj.

1.8. Stavljanje okvira objektu na fotografiji

Okvir na kojeg se ovdje misli nije drveni ili metalni okvir oko neke fotografije ispisane na papiru. Ovdje se prvenstveno misli na postupak kad objekt fotografiranja pomoću okolnih objekata zaokružimo, odnosno stavimo u "okvir", kako bi fotografija bila zanimljiva, dobila osjećaj dubine i slično. Pogledajmo nekoliko primjera.

Na prvoj fotografiji vidimo da je kao okvir korištena ograda, ali i njezin odsjaj u lokvi vode. Fotografija je mnogo zanimljivija, a dobio se i dodatni osjećaj prostornosti, odnosno perspektive.

Druga fotografija prikazuje kip Svete Eufemije, zaštitnice Rovinja. Ona se nalazi na vrhu crkvenog tornja, pa smo iskoristili vrhove ograde ispred crkve u obliku križa koji potenciraju značaj crkvenih simbola, ali i daju fotografiji osim simboličkog i kvalitativni značaj, jer bi fotografija bez križa bila mnogo nezanimljivija, prije svega imala bi manju dubinu, bila bi "plića" po dubini.

Na trećoj fotografiji smo kip Svete Eufemije uokvirili na neobičan način, stavljajući u prvi plan grane okolnog stabla. Time smo kip učinili zanimljivim, a cijela fotografija je sad oku ugodnija i ljepša.

1.9. Objekti koji ometaju ili dopunjavaju glavni motiv na fotografiji

Prilikom fotografiranja nekog objekta često nam u kadar ulaze i drugi objekti koji ometaju i odvrćaju pogled sa glavnog motiva na fotografiji. Uvijek moramo pripaziti da takve ometajuće objekte ako je ikako moguće izbjegnemo, ili minimiziramo njihov značaj.

Na fotografiji lijevo, izgleda kao da stablo (dio zaokružen crvenim kružićem) raste ravno iz glave, što nije nimalo zgodno, osim ako idete na maškare. :) Malom promjenom kuta snimanja, ili pomicanjem osobe u stranu, stablo se moglo izbjeći.

Ponekad se događa da prilikom fotografiranja događaja koji se brzo odvijaju, kao u ovom slučaju modne revije, najčešće zbog nedostatka iskustva, ili nepažnjom u kadar uđu i mnogobrojni objekti koji nagrđuju fotografiju. Na fotografiji skroz lijevo vide se žutim krugovima označeni objekti koji smetaju: u prvom planu loš ukras s lijeve strane piste, desno u pozadini je čovjek s video kamerom, a gore lijevo amblem manifestacije koja nema nikakve veze sa modnom revijom. Nekoliko minuta kasnije snimljena je fotografija desno, na kojoj se vidi samo ono što nas zanima, dakle manekenke u kreacijama.

Ponekad fotografiramo manifestacije gdje sponzori imaju svoje reklamne panoe. U takvim slučajevima sponzori uvijek vole da se na fotografijama vide njihove reklame. Stoga se i o tom aspektu mora voditi računa, posebno ako ste u situaciji da budete službeni fotograf na takvoj manifestaciji. Pritom reklama ne mora sama sebi biti svrha, već ju je dovoljno uklopiti u fotografiju kao sporedni objekt, obično u pozadinu (fotografija lijevo), ili uz objekt kojeg fotografiramo (fotografija desno), a može i neka druga kombinacija, ovisno o prilici.

1.10. Pozadina iza glavnog motiva na fotografiji

Pozadina objekta kojeg fotografiramo vrlo je važna za kvalitetu fotografije. Ponekad je vrlo prijateljski raspoložena prema objektu kojeg fotografiramo, nadopunjava se s njim, uljepšava ga, no vrlo je često krajnje iritantna, nemogućih boja, sa objektima koji odvlače pažnju sa glavnog objekta.

Zbog toga moramo obratiti pažnju na pozadinu, kako bi ona bila u što je moguće boljem skladu s glavnim objektom kojeg želimo fotografirati.

Lijeva fotografija prikazuje lijep motiv kestenova lista. No ono što uništava ljepotu fotografije je katastrofalna pozadina. Drveće ružne zelenkasto-sive nijanse, komad jako svjetlog neba u desnom donjem kutu, i naš zanimljiv motiv je stavljen u kategoriju promašenih fotografija.

Desna fotografija je mnogo pažljivije komponirana. Lijepo se vidi da se isti motiv mogao snimiti možda već sutradan, kad je nebo bilo sasvim drugačije, i kad bi autor fotografije promijenio kut snimanja. Dakle, uz malo pažnje prilikom odabira pozadine, može se drastično utjecati na kvalitetu fotografije.

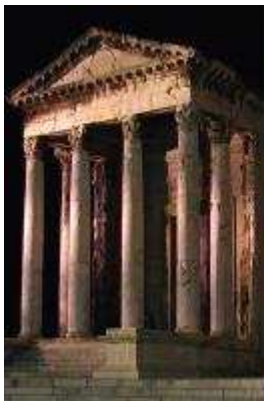

Ovo je sličan primjer, ali je sad već u startu glavni motiv (sidro) dobio solidnu pozadinu (plavo nebo), koje se lijepo uklapa uz bijelu boju pramca broda. No na desnoj fotografiji vidi se drastična razlika. Sad pozadina nije samo ukras, nego ona daje jaku dozu dinamike cijeloj fotografiji, jer smo pozadinu sunčevim zrakama napravili zanimljivijom i dinamičnijom.

1.11. Važnost linija u fotografiji

Linije su sveprisutne u svijetu koji nas okružuje. No nisu sve linije podjednako važne. U svijetu linija postoje lijepe i manje lijepe. Srećom, nema ružnih linija. :)) Pogledajmo koja je važnost linija na našim fotografijama.

1.11.1. Vertikalne linije

Ove fotografije prikazuju Augustov hram u Puli. Na njemu su jako izražene vertikalne linije. Prva fotografija prikazuje pogled s određene udaljenosti. No ukoliko želimo dodatno istaknuti grandioznost spomenika, možemo se približiti objektu fotografiranja i snimiti ga iz podnožja, kako to pokazuje desna fotografija.

Vertikalne linije potenciraju visinu, veličanstvenost objekta. Kako često ne znamo kolika je visina objekata, ponekad je zgodno u fotografiju uključiti i neki objekt poznate visine, npr. čovjeka, kako bi se imao

osjećaj koliko je nešto visoko.

Vertikalne linije često nastaju kao sjene, čineći s okolinom zanimljive efekte. No ponekad i mi sami možemo učiniti linije dodatno zanimljivim. U ovom slučaju, fotograf se postavio između sunca i kamena i dobili smo dodatne oblike njegova tijela. Fotografija je mnogo zanimljivija.

1.11.2. Horizontalne linije

Horizontalne linije naglašavaju spokoj, odmor, mirnoću. Kao kad se lagano penjete uz stepenice, bez imalo žurbe. U njima nema užurbanosti i uzbuđenja.

Na fotografiji lijevo, vidimo tipičan primjer horizontalnih linija. Ovdje je lagano penjanje uz stepenice upotpunjeno zidovima sa strane koji su u istoj boji kao i stepenice.

Horizontalne linije nas naprosto zovu da se uputimo u laganu šetnju stepenicama. Početak i kraj stepenica su pritom stavljani u smjeru lagane dijagonale, kako bi još malo pojačali dinamiku fotografije.

1.11.3. Dijagonalne linije

Dijagonalne linije snažno naglašavaju kretanje. U njima ima mnogo dinamike, i oko se uvijek snažno kreće njihovom dužinom.

Na fotografiji lijevo smo doduše grubo prekinuli kretanje dječaka drvenim molom čudno postavljenim vratima, ali vrata su ovdje da pojačaju naše zanimanje što ona tu rade, i gdje to dječak ide. Vrata nas tjeraju da pažljivije progledamo fotografiju i našu pažnju duže vremena usredotočimo na nju.

Dijagonale možemo i kombinirati, kao u ovom slučaju kad imamo dvije grupe dijagonala koje su međusobno suprotstavljene. One čine dva smjera, i naše oko može birati kojim će smjerom krenuti. Ne treba pretjerivati s količinom različitih dijagonala, jer naša fotografija tada može izgledati zbunjujuće.

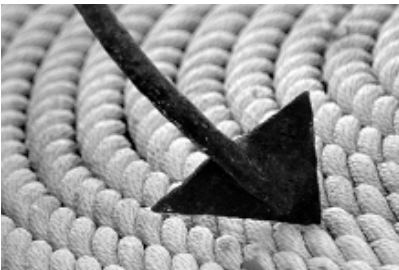
Dvije grupe dijagonala na lijevoj fotografiji razlikuju se i po broju linija u svakoj grupi (4 naprama 2 linije), a dodatno smo ih načinili zanimljivima činjenicom da je jedna grupa linija na svjetlu a druga u sjeni.

1.11.4. Linije koje se sužavaju s jedne strane

Korištenje linija koje se na jednoj strani sužavaju u odnosu na drugu stranu, naglašavaju da je naš osnovni motiv kretanje u smjeru gdje se linije sužavaju.

Pritom je još zgodnije ako si linije koje se sužavaju krivulje, jer su one zanimljivije od ravnih linija.

Ovo je varijanta gdje smo linijama konopca dodali strelicu kako bi još jače naglasili smjer kretanja prema mjestu gdje se linije sužavaju. Uz to, bijele linije konopca na sebi imaju mnogo detalja koji daju dodatnu zanimljivost fotografiji.

1.11.5. Zakrivljene linije

S LINIJA ili LINIJA LJEPOTE - je najzanimljiviji oblik linija. Ima zanimljiv i oku vrlo ugodan oblik. Daju fotografiji jaku dozu šarma i privlačnosti, pa je zato i nazvana linija ljepote.

Kad još iskombinirate nekoliko takvih linija, nastaje prekrasni oblik kao na fotografiji lijevo.

Okrugle linije (krugovi) ili spirale jedna su od varijanti zakrivljenih linija, a kad iskombinirate takve linije u cjelinu kao na fotografiji lijevo, dobije se prekrasna cjelina.

Zakrivljene linije često se mogu vidjeti oko nas u sasvim neočekivanim kombinacijama. Ove linije su nastale odsjajom susjednih objekata na valovitoj morskoj površini.

1.11.6. Kombinacije linija

Zanimljivu kombinaciju horizontalnih, vertikalnih i dijagonalnih linija vidimo na fotografiji lijevo. Dijagonalna linija pritom čini najvažniji motiv, a to je hod nogu po dijagonali fotografije, dakle radi se o dijagonali koju morate zamisliti, premda je ona jako vidljiva.

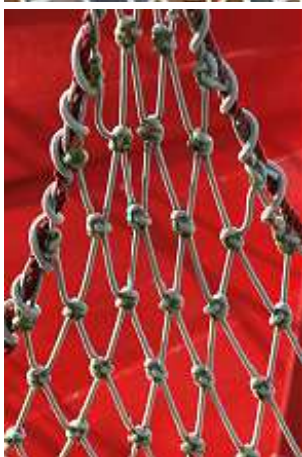
Dodatnu čar ovoj fotografiji daje igra svjetla i sjene.

Ova fotografija zanimljiva je stoga što možemo pronaći mnogo kombinacija raznoraznih linija, kvadrata i pravokutnika. Žutom podlogom dijela fotografije dali smo dodatnu dinamiku fotografiji.

Kombinacijom krugova, kvadrata, trokuta, ali i kombinacijom boja ovo je jedna jako dinamična fotografija na kojoj oko može pronaći mnogo zanimljivih detalja.

Ovdje vidimo zanimljivu kombinaciju dijagonalnih linija, no dodatna ljepota je u čvorovima koji se nalaze na mjestu križanja linija.

1.12. Uхватite pravi moment za fotografiranje

Jedna od najvažnijih stvari u svijetu fotografije je hvatanje pravog momenta za snimanje fotografije. Hvatanje onih neočekivanih poteza, smiješnih situacija, momenata za pamćenje koji se događaju tek u jednom malom momentu, obično izdvajaju sjajnog fotografa od onih prosječnih. Hvatanje takvih momenata najčešće nije niti malo jednostavno, jer da bi uhvatili jedan moment, možda ćete dugo vremena morati biti spremni da kliknete, i u tom čekanju može proteći mnogo vremena, a onda naiđe baš taj moment a vi ste se baš u tom momentu za trenutak opustili i ode vaš moment.

Povremeno na koncertima morate podosta raditi da bi dobili poneku zanimljivu fotografiju. Oliver Dragojević svakako je vrlo poznat pjevač, no on ima ležeran stil nastupa, i ne "divlja" na sceni, tako da dosta vremena morate čekati prije nego se on "namjesti" za pravu fotografiju.

Ovdje je u društvu Gibonnija, a zanimljivost je vidjeti kako "stari morski vuk Oliver" plješe mlađoj generaciji (Gibonniju).

Ove su četiri fotografije nastale u razmaku od 10-tak minuta. Prikazuju članicu Puhačkog orkestra grada Pule na jednom koncertu.

Iako orkestar ima dosta članova, pažljivom oku fotografa nije moglo promaknuti kako jedna članica orkestra toliko uživa, da svaki moment kad nema instrumenta na usnama (svira saksofon), radi simpatične gestikulacije u ritmu svirke. Šteta što se na fotografiji ne može čuti glazba.

Praćenje članice orkestra tijekom 10-tak minuta nagrađeno je s ove četiri sjajne fotografije koje prikazuju koliko uživa.

Na ove dvije fotografije vidimo detalje snimljene na modnim revijama. Najčešće se na revijama snimaju kompletne manekenke u kreacijama, ali ponekad vrijedi obratiti pažnju na detalje i na moment kad ćete ih snimiti. Čizmice su snimljene u hodu, što nije nimalo lako, iako smo ih mogli snimiti i kad je manekenka stajala na mjestu, ali je ovako kompozicijski zanimljivije.

Druga fotografije prikazuje snimku s revije frizura, gdje smo prikazali frizuru na manekenki, ali u jednoj neobičnoj pozi, koju svakako ne bi očekivali, pa je fotografija pogodna.

Sportska događanja još su jedan vrlo zahtjevan zadatak za svakog fotografa. Tu je potrebno stalno pratiti situaciju, i nema opuštanja jer se akcije izmjenjuju strelovitom brzinom.

Lijeva fotografija prikazuje slijetanje padobranca pri brzini od oko 50 km na sat! A trenutak neposredno prije nego padobranac dotakne tlo vrlo je zanimljiv. No i samo praćenje padobranca predstavlja pravi izazov pri takvim brzinama.

U vaterpolu akcije se veoma brzo izmjenjuju, i uhvatiti pravi trenutak je uvijek vrlo izazovno.

Susret bikera uvijek je zanimljiv događaj. A parada gradom dobra je prilika za zanimljivu i neobičnu fotografiju.

Prva fotografija lijevo nije bila problematična. Bikeri su se praktički sami poredali i nije bilo teško napraviti solidnu fotografiju.

Ne primijetiti u toj masi bikera nešto zanimljivo i posebno, e to je već teži posao. Kao što vidite, fotograf je dobro primijetio kompletnu porodicu na motoru, i istaknuo taj detalj (obratite pažnju na klinca koji je ispred oca koji vozi motor).

Svaka od dvije lijeve fotografije nastala je spajanjem nekoliko fotografija (tzv. panoramski snimak) u jednu cjelinu. Prednost takve fotografije je izuzetno široki kut snimanja, koji prikazuje cijeli prostor gdje se događaj odvija, pa se bolje vidi atmosfera i događaj kojeg pratimo. Iako je panoramsku fotografiju dosta teško snimiti, trud se isplati, pa je ovo jedan od načina da napravite zanimljivu i neobičnu fotografiju.

Na gornjoj fotografiji prikazano je postavljanje ogromne kravate oko pulske Arene, dok je na donjoj fotografiji prikaz pulskih dječjih maskara u Areni.

1.13. Osjećaj dubine prostora (trodimenzionalnosti) na fotografiji

Fotografija je mediji gdje se trodimenzionalni svijet koji nas okružuje prikazuje u dvije dimenzije (dužina i širina fotografije). Nema treće dimenzije - dubine, papir ili ekran računala nemaju dubinu. To nam svakako otežava prikaz dubine i prostornosti na fotografiji. Osim toga, mi imamo dva oka, i zahvaljujući tome vidimo sliku trodimenzionalno, dok foto aparat ima jedan objektiv.

Dubinu fotografije možemo prikazati i naglasiti odnosom veličina prvog plana i pozadine, gdje su objekti u pozadini manji, tako da su oni u prvom planu više istaknuti.

Još su slikari stoljećima prije nastanka foto aparata primjenjivali tehniku kao na fotografiji lijevo. Motori i ljudi na njima u prvom planu su veći, dok se sve manji kako su udaljeniji od fotografa.

Motociklisti pritom na fotografiji lijevo tvore i zakrivljenu liniju koja ide iz prvog plana prema pozadini, što samo pojačava osjećaj dubine na fotografiji.

Dubina fotografije se vrlo dobro može izraziti i zamučivanjem nekog od dijela fotografije. U ovom slučaju prvi i zadnji plan su zamučeni, dok je glavni objekt na fotografiji (pero) u sredini oštar. Time smo naglasili glavni objekt na fotografiji, ali smo istovremeno povećali osjećaj dubine na fotografiji.

Dubinu na fotografiji možemo naglasiti i na način da pozadinu lagano zamutimo prirodnim pojavama, npr. maglom, sumaglicom, atmosferskim uvjetima i slično. U ovom slučaju fotografija je napravljena rano ujutro jednog zimskog dana kad je sumaglica još bila oko brodogradilišta i dala fotografiji dodatni šarm i osjećaj dubine prostora.

Ekstremno široki kut vrlo često daje jak osjećaj prostornosti na fotografiji. U ovom slučaju radi se o panoramskom snimku (više fotografija spojenih u jednu u računalu) koji sjajno dočarava ljepotu Arene u Puli. Ljudi su u ovom slučaju samo dodatni ukras, a da je Arena puna bilo bi još zanimljivije.

Na lijevoj fotografiji vidimo zgodni grafit na zidu. No mana ove fotografije je što nema nikakve dubine. Sve je u jednoj ravnini. Desna fotografija je mnogo bolja. Grafit se i dalje vidi, ali smo u prvi plan dodali i malo trave, tako da je dubina fotografije izražena, a istovremeno je fotografija kao da kaže: "Probij se do mene kad me toliko voliš!"

Lijeva fotografija pokazuje spomenik kojem smo u zadnji plan stavili stabla, i time dobili dubinu i ljepšu fotografiju.

No uz malo više pažnje mogli smo odmah snimiti desnu fotografiju, kojoj smo osim stabla, pridružili i pozadinski spomenik (Arenu). Desna fotografija je naravno mnogo kvalitetnija, oku ugodnija i ljepša, a jedan od razloga je i veća dubina na fotografiji.

Pogledajmo prvu fotografiju lijevo. Iako je jedrenjak predivan, a odsjaj u moru dodatno pojačava ljepotu, ipak ovoj fotografiji nešto nedostaje.

Druge dvije fotografije pokazuju i što. Primijetite da smo isti jedrenjak snimili na način da smo u prvi plan postavili tri čamca i mol (srednja fotografija) a na noćnom snimku smo u prvi plan postavili metalnu konstrukciju za vezivanje brodova. Odsjaj osvijetljenog jedrenjaka je "povezao" zadnji i prvi plan i istaknuo dubinu na fotografiji.

Prva fotografija lijevo bila bi još bolja da smo joj u prvom planu dodali poneki čamac, koji ne samo da bi naglasio dubinu, nego i simbolički prikazao kako je lijep i velik jedrenjak u odnosu na malu barku. Na žalost, u trenutku snimanja fotografije lijevo, u prvom planu nije bilo niti jednog čamca. U ovom slučaju mnogi će reći da je fotografija lijevo ipak najbolja od ove tri. I bit će u pravu. U ovom slučaju ljepota jedrenjaka je ipak najviše došla do izražaja na fotografiji lijevo, no bitno je shvatiti kako je fotografija uz malo sreće (a najčešće uz malo znanja i pažnje) mogla biti još bitno bolja.

Tri zadnja primjera su jako važni pri komponiranju fotografije!!! Kad god možete pokušajte na sličan način dobiti dubinu na fotografiji kod motiva koji su sami po sebi "plitki". Postavite im ispred ili iza neki drugi objekt koji će ih nadopunjavati, uljepšati, a istovremeno produbiti fotografiju i načiniti je zanimljivijom.

SADRŽAJ:

1 Pravila fotografske kompozicije	2
1.1. Uvod.....	2
1.2. Pojednostavite fotografiju i naglasite glavni motiv na fotografiji	3
1.3. Krupni plan za jak dojam.....	5
1.4. Krećite se oko objekta kojeg fotografirate	6
1.5. Pravilo trećina	7
1.6. Pravilo Zlatnog reza	8
1.7. Simetrična i nesimetrična ravnoteža fotografije.....	11
1.7.1. Simetrična ravnoteža fotografije.....	11
1.7.2. Nesimetrična ravnoteža fotografije.....	12
1.8. Stavljanje okvira objektu na fotografiji	13
1.9. Objekti koji ometaju ili dopunjavaju glavni motiv na fotografiji.....	14
1.10. Pozadina iza glavnog motiva na fotografiji	15
1.11. Važnost linija u fotografiji	16
1.11.1. Vertikalne linije	16
1.11.2. Horizontalne linije	16
1.11.3. Dijagonalne linije	17
1.11.4. Linije koje se sužavaju s jedne strane	17
1.11.5. Zakrivljene linije.....	18
1.11.6. Kombinacije linija.....	19
1.12. Uхватite pravi moment za fotografiranje	20
1.13. Osjećaj dubine prostora (trodimenzionalnosti) na fotografiji	22